

QAZAQ UNIVERSITETI

Апталық
1948 жылдың
20 сәуірінен
шыға бастады

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ АПТАЛЫҚ ГАЗЕТ

WWW.FARABI.UNIVERSITY

№20 (1933) 3 МАУСЫМ 2024 ЖЫЛ

ҚазҰУ ғалымдары

Президент қолынан пәтер алды

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев Алматыда жас ғалымдармен кездесіп, ғылымның түрлі саласында еселі еңбек етіп жүрген бірнеше азаматқа салтанатты түрде пәтер сертификаттарын табыстады.

Пәтер алғандардың қатарында Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің жас ғалымдары, атап айтқанда доцент Ерғали Құрманов пен Сәмет Байжұма бар. «Қазір ғылым мен білімнің заманы. Біз көшке ілесетін емес, көшті бас-

тайтын елдердің қатарында болуымыз керек. Бір сөзбен айтқанда, ғылыми әлеуетімізді арттыру қажет. Қазір «Ғылым және технологиялық саясат туралы» заң жобасы Парламентте қаралып жатыр. Кеше Сенат оны бірінші оқылымда мақұлдады. Бұл – өте маңызды әрі көптен күткен құжат. Ғылымды басқару жүйесін жетілдіру керек. Ғалымдарға әлеуметтік қолдау көрсету мәселесі де өте маңызды», – деді Президент. Сондай-ақ Қасым-Жомарт Тоқаев мемлекет тарапынан ғалымдарға жасалып жатқан жұмыстарға тоқталды. «Біз ғалымдарға жағдай жасау керек деп жиі

айтамыз. Бұл құр сөз емес. Мемлекет тарапынан нақты жұмыс жасалып жатыр. Алдағы екі жылда жас ғалымдардың зерттеуіне бөлінетін грант саны тағы да көбейеді. Бюджеттен 18 миллиард теңге бөлінеді. Былтыр 284 жас ғалым баспана алды. Биыл менің тапсырмаммен оларға тағы 200 пәтер берілетін болды. Осындай нақты шаралар арқылы еліміздегі ғылымды және жалпы ғалымдар қауымын қолдау жұмысы алдағы уақытта да жалғасын табады», – деді Қасым-Жомарт Кемелұлы.

Нұрсұлтан
ЖЕКСЕНБАЕВ

Farabi Chem Science кластері іске қосылды

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде заманауи Farabi Chem Science кластері ашылды. Құрамына 9 ғылыми зертхана кіретін кластер химия және химиялық технология факультетінде орналасқан.

Зертханалардың мақсаты – қоршаған ортаны ластаушы заттарды анықтап, талдау, химиялық ток көздеріне арналған жаңа материалдарды әзірлеу, мұнай химиясы саласында тереңдетілген зерттеулер жүргізу, отандық медициналық-биологиялық құралдар мен бактерияға қарсы қорғаныш жабындарын алудың оңтайлы әдістерін әзірлеу.

Ашылу салтанатына ҚР ғылым және жоғары білім министрі Саясат Нұрбек, Гарвард университетінің профессоры, эксперт-ғалым Марк Эллиот, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев, ғалымдар, жас зерттеушілер, оқу ордасының оқытушылары қатысты.

Шара барысында Саясат Нұрбек Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың отандық ғылым мен білімді дамытуға және инновациялық тәсілдерді енгізуге айрықша мән беріп отырғанына тоқталды. Өз кезегінде Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев зертханалар химиядан бөлек, медицина және биология саласындағы өзекті мәселелерді шешуге сеп болатынын айтты.

Жалғасы 2-бетте

Министр Гарвард профессорына ҚазҰУ кітапханасын таныстырды

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетіне жұмыс сапары аясында ҚР ғылым және жоғары білім министрі Саясат Нұрбек, Гарвард университетінің профессоры, эксперт-ғалым Марк Эллиот сирек кітаптар мен қолжазба қоры қызметімен танысты.

Әл-Фараби атындағы кітапхананың сирек басылымдар мен қолжазбалар қорында XVII-XIX ғасырларда жарық көрген 14 350 дана сирек кітап сақталған. 13 тілде жарық көрген кітаптар математика, физика, химия, биология, география, тарих, тіл білімі, әдебиет, құқық және экономика сала-

ларын қамтиды. Бұл еңбектердің арасында Орта Азия ғана емес, ерте кездерде дүниежүзінде жарық көрген құнды кітаптардың үлгілері бар. Шығыстанушы, лингвист, тарихшы ғалымдардан құрылған жұмыс тобы арнайы сараптама жасап, сұрыптап, тақырыптық бағыттарына байланысты

салаларға бөліп, нақты зерттеулер жүргізу үстінде. ҚР ғылым және жоғары білім министрі Саясат Нұрбек ҚазҰУ ғалымдарының ғылыми-зерттеу жұмыстарына оң баға беріп, Гарвард университетінің профессоры, эксперт-ғалым Марк Эллиоттың зерттеу еңбегіне тоқталды. Сондай-ақ сарапшының сирек кітаптар мен қолжазбаларға ерекше қызығатынын айтты.

Гүлзат НҰРМОЛДАҚЫЗЫ

2-бет

Омбыда
ҚазҰУ
филиалы
ашылады

4-бет

Шәкірттерімнің
жетістігімен
мақтанамын

5-бет

Кенен
мұрасы –
халық
қазынасы

Жаңартылған стадион пайдалануға берілді

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың 90 жылдығына орай, күрделі жөндеуден өткен стадион пайдалануға берілді.

Жаңартылған стадионның салтанатты ашылуына ҚазҰУ-дың Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев, шетелдік қонақтар, мемлекеттік және қоғамдық ұйымдар өкілдері, спортшылар, университет оқытушылары мен білім алушылар қатысты.

«ҚазҰУ стадионы 1986 жылы салынған болатын, бүгінде заман талабына сай жаңартылды.

Қазір университетте білім алушы жастардың спортпен айналысуына барлық жағдайлар жасалған», – деді Ж.Түймебаев. Стадионды жаңғырту жобасы аясында футбол алаңына

соңғы үлгідегі сапалы жасанды жабын төселіп, жаңа жүгіру жолдары жасалды. Төрт мыңнан астам жанкүйерге арналған трибунадағы орындықтар қайта жаңартылды. Стадион аумағы абаттандырылып, жаңа үлгідегі жарық беретін үлкен шамдар орнатылды. Киім ауыстыратын, жуынатын бөлмелер мен әкімшілік ғимаратына сапалы жөндеу жұмыстары жүргізілді.

Салтанатты ашылу рәсімінен соң оқытушылар мен спортшы жастардың қатысуымен футболдан жолдастық кездесу өтті.

Гүл БАЯНДИНА

Омбыда ҚазҰУ филиалы ашылады

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің филиалы Ресей Федерациясында Ф.М.Достоевский атындағы Омбы мемлекеттік университетінің базасында ашылады.

Бұған ҚазҰУ-дың Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев РФ ғылым және жоғары білім министрінің орынбасары Константин Могилевскиймен және Омбы облысының губернаторы Виталий Хоценкомен кездесуі барысында қол жетті.

Бүгін екі жоғары оқу орнының басшылары ОМУ базасында ҚазҰУ филиалын құру және оның жұмысы туралы келісімге қол қойды. Бұл Ресейдегі халықаралық құқық, кеден ісі және филология саласында екі ел үшін мамандар даярлайтын алғашқы қазақстандық филиал.

Қол қою рәсіміне Омбы об-

лысының үкімет төрағасының орынбасары және білім министрі Иван Кротт, ҚР Омбы қаласындағы бас консулы Керім Қожамбердиев, Ф.М.Достоевский атындағы Омбы мемлекеттік университетінің ректоры Сергей Замятин, Қазақстан мен Ресейдің жоғары

оқу орындарының өкілдері қатысты.

«Шетелдерде филиал ашу арқылы ҚазҰУ өзінің әлемдік аренадағы беделін арттырып келеді. Бүгінде Қазақстанның жетекші жоғары оқу орнының филиалы Ыстамбұл қаласында және Бішкек қаласында ашылды. Енді Омбы қаласында ашылғалы жатыр. Бұл – ЖОО-ның үшінші филиалы. Сондай-ақ ҚазҰУ базасында Ресейдің МИФИ филиалы өзінің білім беру қызметін табысты жүргізуде. Өткен жылдан бастап оқу ордасында Қытай Халық Республикасының Солтүстік-батыс политехникалық университетінің филиалы жұмыс істейді», – деді ҚазҰУ ректоры.

Айта кетейік, Ф.М.Достоевский атындағы Омбы мемлекеттік университеті 1973 жылы құрылған. Бүгінгі таңда жоғары оқу орнында 1056 оқытушы мен қызметкер жұмыс істейді, 5740 студент оқиды. Университетте тоғыз факультет бар.

Farabi Chem Science кластері іске қосылды

Соңы. Басы 1-бетте

Химиялық ғылыми кластеріне Аналитикалық химия және қоршаған орта зертханасы, Электрохимиялық өндіріс технологиясы зертханасы, Мұнай-химия зертханасы, Химия-медициналық зертхана, Жұқа органикалық синтез зертханасы, Энергияны көп қажет ететін наноматериалдар зертханасы,

Перспективалық материалдар мен технологиялар зертханасы, Жоғары дәлдіктегі материалдарды диагностикалау зертханасы және Chemical Coatings Innovations ғылыми-өндірістік орталығы кіреді.

Соңғы үлгідегі құрылғылар мен аппараттар құны 1 млрд теңгені құрайды.

Назерке СЕРІКБАЕВА

Серпінді серіктестік

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев Ресей Федерациясына жұмыс сапары аясында Ф.М.Достоевский атындағы Омбы мемлекеттік университетінің ректоры Сергей Замятинмен кездесті.

Әңгіме барысында тараптар екі жоғары оқу орны арасындағы ғылыми білім беру ынтымақтастығын одан әрі арттыру жұмыстарын талқылады. Атап айтқанда, басшылар Ф.М.Достоевский атындағы Омбы мемлекеттік университетінің базасында ҚазҰУ филиалын ашу мәселесін қарастырды.

«Екі ЖОО-ның байланысы өте жақсы дамып келеді. Сіздің сапарыңыз ынтымақтастықты одан әрі дамытуға үлес қосады деп санаймын. Біз ҚазҰУ-мен алдағы уақытта жоғары білім және ғылым саласында серік-

тестікті жандандыруға мүдделіміз», – деді Сергей Замятин.

Кездесу соңында тараптар болашақта әріптестік байланыстарды дамытудың нақты жоспарын белгіледі. Сонымен қатар екі жоғары оқу орнының басшылары бірлескен іс-шараларды ұйымдастыруға қажетті көмек көрсетуге, ғылыми жобаларды іске асыруда тығыз өзара іс-қимылды жалғастыруға және академиялық ұтқырлықты арттыруға күш салуға келісті.

Нұрсұлтан БАЗАРБАЙҰЛЫ

Екіжақты ынтымақтастыққа ынтықталымыз

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев Ресей Федерациясына жұмыс сапары барысында Омбы мемлекеттік техникалық университеті ректорының міндетін атқарушы Павел Корчагинмен жүздесті.

Кездесуге Қазақстанның Омбы қаласындағы бас консулы Керім Қожамбердиев, университеттің басшылық өкілдері қатысты.

Тараптар өзара серіктестікті арттыру мәселелерін және әріптестіктің басым бағыттарын талқылады.

Омбы мемлекеттік техникалық университеті ректорының міндетін атқарушы Павел Корчагин ҚазҰУ делегациясын қарсы ала отырып, жоғары білім мен ғылым саласында ынтымақтастық орнатудың маңыздылығын атап өтті.

Өз кезегінде Жансейіт Түймебаев екіжақты байланыстарды қарқынды дамыту үшін

жақын арада бірлескен білім беру бағдарламаларын әзірлеу және енгізу жұмыстарын жүзеге асыру қажет екенін жеткізді.

Сонымен қатар ҚазҰУ ректоры тәжірибе алмасу бойынша офлайн және онлайн конференциялар ұйымдастыру, екі университет ғалымдарының шағын авиация саласы бойынша ынтымақтаса жұмыс жасауы керек екенін баса айтты.

Кездесуден соң ҚазҰУ ректоры бастаған делегация Омбы мемлекеттік техникалық университетін аралап, қызметімен танысты.

Светлана
ӨМІРҒАЛИЕВА

Қабылдау комиссиясының жұмысы басталды

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің қабылдау комиссиясы өз жұмысын бастады.

Қабылдау комиссиясы таңертеңгі сағат 09:00-ден бастап, кешкі 18:00-ге дейін жұмыс істейді. Комиссия құрамында факультеттің жауапты мамандары, оқытушылар мен декан орынбасарлары бар. Олар талапкерлерге 16 факультет және ҚазҰУ базасындағы филиалдар туралы толық ақпарат беріп, бакалавриат, магистратура және докторантурадағы білім беру бағдарламалары

бойынша түсіндірме жұмыстарын жүргізеді.

Қабылдау комиссиясының жауапты хатшысы Наталья Емнің айтуынша, биыл талапкерлерге кеңес беру жұмыстары офлайн және онлайн форматтында жүзеге асырылады.

Талапкерлер университеттегі мамандықтар туралы толық ақпаратты welcome.kaznu.kz сайтынан біле алады. Сондай-ақ маңызды және соңғы жаңалықтар farabi.university сайтына және университеттің әлеуметтік желілердегі парақшаларында жарияланады.

Назерке АСХАТҚЫЗЫ

Қазақта «от пен су – тілсіз жау» деген мәтел бар. Айтып келмейтін табиғи апаттарға қатысты шыққан сөз. Осы апат санатына соңғы кезде жиі орын алып кеткен зілзаланы жатқызуға болды.

Табиғи қауіптердің алдын алу маңызды

Тянь-Шань тау жотасына жақын жатқан Алматы қаласы бірнеше тектоникалық плиталардың қиылысында орналасуына байланысты сейсмикалық белсенділік жиі көрініс беріп отырады. Сейсмикалық бақылаулар нәтижесі бойынша жыл сайын қаланың 80 шақырымдық радиусында 200-ге жуық әлсіз жер сілкінісі болады екен. Тек қала аумағында 30-ға жуық тектоникалық жарылымдар бар. Олардың 60 пайыздан астамы таулы аймақтарда орналасқан. Сейсмологтер 23 қаңтарда Алматыда болған қатты жер сілкінісінен кейін 5000-нан астам жер сілкінісін тіркеді. Дәй тұрғанмен сейсмологтер тұрғындарды «жақын арада жойқын жер сілкінісі болмайды» деп сендірді.

Өңірдегі жоғары сейсмикалық белсенділікті ескере отырып, Алматыдағы ықтимал қауіптер мен жер сілкіністерінің салдарын барынша азайту үшін сақтық шараларын жүзеге асыру өте маңызды. Осы тұрғыда кейбір негізгі стратегияларға тоқталайық:

1. Қатаң құрылыс нормалары мен ережелері: берік құрылыс нормалары мен ережелерін енгізу және орындау ғимараттардың құрылымдық тұтастығын қамтамасыз ете алады. Бұған ескі ғимараттарды жер сілкінісіне төтеп беру үшін қайта жабықтау және жаңа құрылыстар үшін қатаң нұсқауларды орындау кіреді.

2. Халықты хабардар ету және машықтандыру: жалпы жұртшылық арасында жер сілкінісіне дайындық туралы ақпараттарды тарату өте маңызды. Төтенше жағдайларды жою хаттамалары, эвакуациялау жолдары және үй мен жұмыс орындарындағы ауыр заттарды қорғаудың маңызы туралы түсіндіру.

3. Ерте ескерту жүйелері: ертерек ескертудің тиімді жүйесін әзірлеу және енгізу жер сілкінісі болғанға дейінгі құнды уақыт адамдардың жасырынуына немесе эвакуация процедураларын шұғыл бастауға мүмкіндік береді.

4. Төтенше жағдайға ден қою және дайындық: тұрақты оқу-жаттығу және модельдеу арқылы төтенше жағдайды жою мүмкіндігін күшейту қаланың жер сілкінісі кезінде тиімді әрекет ету қабілетін арттырады. Тұрақты байланыс желілерін құру және эвакуациялау жоспары келісілген әрекетті жеңілдетеді.

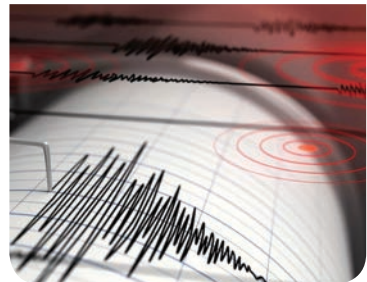
5. Үздіксіз мониторинг және зерттеу: жер сілкінісін бақылау жүйелеріне инвестиция салу және үздіксіз зерттеулер жүргізу біздің аймақтағы сейсмикалық әрекеттер туралы түсі-

нігімізді арттырады. Бұл деректерді жер сілкінісінің заңдылықтарын болжау, тәуекелдерді бағалау және саяси шешімдерді ақпараттандыруға болады.

Табиғи және төтенше жағдай кезінде қызмет атқаратын мамандарды даярлайтын география және табиғатты пайдалану

құрылыс кодексінің жобалау ерекшеліктерінің қосымша ережелерін енгізу қолға алынуға тиіс.

Жыл сайынғы әлемнің көптеген елдерінде шамамен 150 жойқын, 7000-ға жуық күшті, 19 мың орташа, 150 мың әлсіз және бірнеше миллион өте әлсіз жер сілкінісі тіркеледі екен.

факультетінде «Табиғи-техногендік қауіп-қатерлер» және «Қоршаған ортаны қорғау және өмір тіршілігінің қауіпсіздігі» бөлімдері бар екенін еске саламыз. Бұл бағыт бойынша оқып жатқан білім алушыларға «Сейсмология негіздері», «Құтқару істерінің негіздері және апаттар медицинасы», «Тіршілік әрекетінің қауіпсіздігі», «Қауіпті табиғи процестер» сияқты пәндер оқытылады. Мұнда білім алушылар жер сілкінісі пайда болуының себебі мен жағдайын, олардың географиялық таралуын, жер сілкіну әсерінен пайда болған сейсмикалық (серпімділік) толқындарды және сол толқындардың жердің ішкі қабаттарында таралуын зерделейді. Қауіпті табиғи процестердің дамуының теориялық аспектілерін сипаттау негізінде қауіп-қатерлерді жіктеу арқылы әлеуметтік қауіп-қатерлерді бағалау және болжау қабілетін қалыптастырады. Яғни болашақ жас мамандар тек білім алып қана қоймай, алған теориялық білімдерін тәжірибемен жетілдіріп, бекіту арқылы нақты өз саласының білікті маманы болып шыға алады.

ҚР Төтенше жағдайлар министрлігі «Сейсмология институты» ЖШС техногендік сейсмикалық зертханасының жетекшісі қызметкерлері, ҚР Төтенше жағдайлар министрлігі «Қазселденқорғау» ММ Төтенше жағдайлардың алдын алу және қорғаныс құрылымдарын пайдалану басқармасының мамандары да өз жұмыстарын алдын ала даярлап келген видеороликтер арқылы студенттерге таныстырып, оларды өз мекемелерінен тәжірибеден өтуге және болашақта жұмыс істеуге шақырады. Қазіргі таңда табиғи қауіптердің алдын алу, болжау және қауіптен кейінгі табиғатқа тигізген салдарымен жұмыс істейтін мамандардың тапшылығын тілге тиек етеді.

Мамандардың айтуынша, Алматы 10 балдық сілкініс болжанатын қалаға жатады. Тек Алматы қаласы емес, соңғы жылдардағы зерттеулер қорытындысы бойынша сейсмикалық қауіпті аймаққа ел аумағының 45 пайызы жатады. Осы себепке байланысты жаңа

Былтыр Түркия мен Сирияда, жыл басындағы Алматыда болған жер сілкінісінен кейін төтенше жағдайларға қатысты барлық мекемелер, оның ішінде ҚазҰУ-дың география және табиғатты пайдалану факультетінің оқытушылары Ә.Көшім, Г.Жанғұлова мен Е.Орынғожин және т.б. ұстаздар БАҚ-қа сұхбат беріп, жер сілкінісіне қатысты ойымен бөлісті.

Тағы бір айта кетерлік жайт, жер сілкінісін ескере отырып, 1998 жылға дейін кеңестік норма қолданылып, соған сәйкес тау бөктерінде 10 баллдық күрделі құрылысқа мүлде тыйым салынған болатын. 2021 жылы норманың жаңа редакциясы қабылданды да, ол еуропалық стандарттарға сай, әлем бойынша «мұндай аймақтарда биік құрылыстар бар» деп нормаға өзгерістер енгізілгенін ҚазСҒЗИ сарапшысы Е.Шоқбаров мәлімдеген. Бірақ мұндай құрылыстар үшін талаптар өте жоғары және антисейсмикалық шараларды ескере отырып салынуы тиіс.

Алматы қаласының сейсмикалық қауіпті аймақта тұрғанын ескере отырып, дүрбелеңге салынбай, әрбір қала тұрғыны төтенше апатқа дайын болып, төмендегідей сақтық шараларын білуі тиіс.

Жер сілкінісі кезіндегі 10 қарапайым қадам:

1. Жер дүмпуі кезінде үрейленбеңіз.
2. Жер сілкіну кезінде лифті мен баспалдақты қолданбаңыз.
3. Жиһаздан, терезеден аулақ тұрыңыз.
4. Жасырынатын жерді табыңыз, жоғарғы қабаттарда негізгі іргелі қабырғалардың бұрышынан орын алыңыз.
5. Ғимараттан шығыңыз (төменгі қабаттарда), көпқабатты үйлерде жер сілкінісі аяқталған соң ғимараттан шығыңыз.
6. Шығарда суды, газды, электр қуатын өшіріңіз.
7. Дабыл жол сандығын алыңыз (оны алдын ала дайындау қажет).
8. Электр желілерден, ғимарат, ағаштардан аулақ тұрыңыз.
9. Жер сілкінуіне дайын болыңыз.
10. Қарт адамдарға, балаларға, мүмкіндігі шектеулі адамдарға көмек көрсетіңіз.

Тағы бір айтарым, жер сілкінісін және оның жойқын күшін болжау әдісі әлі де жоқ, сондықтан қоғамда дүрбелең тудыратын адамды тыңдау қажет емес.

Ақтоты БЕКЖАНОВА,
Картография және геоинформатика кафедрасының оқытушысы

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің 90 жылдық мерейтойы қарсаңында менің осы қара шаңырақ аясында еліме адал қызмет етіп, тер төгіп жүргеніме 48 жыл толған екен. Яғни менің де еңбек ардагері санатына қосылғанымға жеті жыл болды, жасым жетпіске жетіп, ҚазҰУ еңбек ардагерлері қоғамының мүшесі атандым. Өткенді еске алып, тәжірибеммен бөлісіп, естелік жазуға жарап қалғандаймын-ау...

және университеттің мәдени-көпшілік шараларына белсене араласып жүрмін. Көркемөнерпаздар байқауының, тәрбиеші куратор-эдвайзерлер сайыстарының бірнеше дүркін жеңімпазы атандым. Бос уақытымда домбыраға қосылып және фортепианоның сүйемелдеуімен ән айтқанды, көркем әдебиет пен поэзияны, театр қойылымдарын тамашалағанды жақсы көремін. 2019 жылы «Тасаралым – тағдырым» атты жыр жинағым басылып шықты.

Омарбеков оқулары өтті

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде «Омарбеков оқулары» халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясы өтті.

Тағылымды іс-шара ҚР Әлеуметтік ғылымдар академиясының академигі, тарих ғылымының докторы, профессор Талас Омарбековтің туған күні мен Саяси қуғын-сүргін және ашаршылық құрбандарын еске алу күніне орай ұйымдастырылды.

Конференция жұмысына тарих факультетінің деканы Досбол Байғонақов, ҚР Жоғары мектебі Ғылым академиясының академигі, Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері Қансейіт Әбдезұлы, Абай ҒЗИ директоры, профессор Жанғара Дәдебаев, ҚР ҰҒА академигі, Қазақстан тарихы кафедрасының меңгерушісі, профессор Берекет Кәрібаев, тарих ғылымының докторы, профессор Аманжол Қалыш, белгілі тарихшы ғалымдар, оқу ордасының оқытушы-профессорлар құрамы мен білім алушы жастар қатысты.

Мақсат – профессор Талас Омарбековтің ғылыми шығармашылығын насихаттау және жинақтау, XX ғасырдың 20-30 жылдары болған аштық пен саяси қуғын-сүргін мәселелерін зерттеу.

Жиынды тарих факультетінің деканы Досбол Байғонақов ашып, Талас Омарбековтің еңбек жолына тоқталды.

«Профессор Талас Омарбекұлы ұзақ жылдар Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті тарих факультетінде Қазақстан тарихы кафедрасының меңгерушісі қызметін атқарып, жаңа буындағы тарихшы ғалымдардың қалыптасып, өсуіне өлшеусіз еңбек сіңірді. Түркі әлеміне ортақ тарихи, әдеби, мәдени құндылықтарды зерделеп, ғылыми еңбектер мен оқу-әдістемелік құралдар жазып, ұлт тарихын тануда өзіндік қолтаңба қалдырған қайраткер ғалым Талас Омарбекұлының жарқын бейнесі халқының жүрегінде мәңгі сақталады. Талас Омарбеков өзінің ұстанымын түбегейлі өзгертіп, ұлттық тарихқа жаңаша көзқараспен қарап, тарихи мәселелерді басқаша зерттеумен айналысты. Архивтегі құпиялар мен тың деректерге сүйеніп, халықтың шынайы тарихын жазды», – деді декан.

Шара барысында Қансейіт Әбдезұлы, Жанғара Дәдебаев, Берекет Кәрібаев, Аманжол Қалыш, Меңдігүл Ноғайбаева және т.б. ғалымдар баяндама жасап, саяси қуғын-сүргін құрбандары туралы ақпараттармен бөлісті. Сонымен қатар Талас Омарбековтің еліміздің тарихына қосқан зор үлесі мен жетістіктеріне тоқталды.

Нұрсұлтан БАЗАРБАЙҰЛЫ

Шәкірттерімнің жетістігімен

Ес білгелі қоғамға аз ба, көп пе, қызмет етіп келемін. Туған ауылымдағы сегіз-жылдық мектепте 3-сыныпта пионер қатарына қабылданып, 4-сыныпта-ақ пионерлер дружинасы кеңесінің төрағасы болдым. Жоғары сыныптағы ұлдар өздері қашып, бұл бастауыш ұйымға тек қыздарды сайлап жүріпті. Ал сол саптағы апаларым енді қосылған мені өздеріне жетекші етіп сайлап алды.

Осы пәрменділігім Саратов мемлекеттік университетінде оқыған студенттік кезімде де жалғасты. Курстағы апталық саяси ақпарат беруші, жастар ұйымының жетекшісі бола жүріп, көркемөнерпаздар үйірмесінің белсендісі болдым, байқауларға қатысып, сахнадан ән де салдым. Ай сайын аса көлемді қабырға газетін шығарып (сол үшін стипендия көлемінде алғашқы ақшалай сыйлық алғаным да есімде), студенттерді қоғамдық жұмысқа тарттым.

Ауылдық қазақ мектебінен кейін 1970-75 жж. Ресей Федерациясының бүкілодақтық орталық жоғары оқу орындарының бірінен саналатын Н.Г.Чернышевский атындағы Саратов мемлекеттік университетінің физика факультетінде «Физика» мамандығы, «Автоматтандырылған басқару жүйелері мен электрондық есептеуіш машиналарын математикалық жабдықтау» мамандандыруы бойынша білім алып шықтым.

Диплом алып, ұлттық кадр ретінде елге оралғаннан кейін Білім және ғылым министрлігінің жолдауымен механика-математика факультеті жанындағы Автоматтандырылған басқару жүйелері (АБЖ) зертханасына инженерлік қызметке қабылданып, екі жыл ішінде АБЖ ішкі жүйелерін жасау және пайдалану бюросының бастығы деңгейіне көтерілдім. ҚазҰУ-дың Автоматтандырылған басқару жүйесін құрушылардың бастапқы легінен екенімді мақтан тұтамын.

Бүгінде Қазақтың Әл-Фараби атындағы ұлттық университетіндегі үздіксіз жұмыс өтілім 48 жылдан асты. Инженерлік қызметте жүріп, университет қызметкерлерінің жастар (комсомол) ұйымын құрысып, Алматыда алғаш рет Халықаралық

мақтанамын

университеттер фестивалін ұйымдастырушылардың бірі болдым.

Біліктілігім мен жинаған өндірістік мол тәжірибемнің, іскерлігімнің арқасында жастайымнан армандаған ұстаздық жұмысқа шақырылдым. Оған себеп – 1985 жылы КОКП Орталық комитеті қоғамды жалпылай компьютерлендіру туралы қаулы қабылдап, осы салада қызмет істеп жүрген инженерлер университеттің оқытушы-профессорлар құрамын программалауға оқыта бастадық. Менің ұстаздық қабілетім белді оқытушы-профессорларға ұнағаны сондай – олар мені мехматқа ұстаздық қызметке шақырды. Тіпті профессор Қ.Қасымов, Қ.Қабдықайыров, М.Төлегенова менің конкурстан сәтті өтуімді жіті бақылап, көздеген тілектеріне жетті.

Сөйтіп, 1985 жылдан бастап механика-математика (арасында бес жыл ақпараттық технологиялар факультетінде) факультетінде, 10 жылдан аса ҚазҰУ жанындағы колледжде, сонымен қатар оқытушылардың біліктілігін арттыру институтында информатика циклін жүргізіп келемін (өзім де Украина ұлттық академиясының Кибернетика институтында, ҚазҰУ оқытушылардың біліктілігін арттыру институтында білімімді ұштағанмын).

Аға буын өкілдері, академиктер, ректорлар Ө.Жолдасбеков, Е.Ерғожин, К.Нәрібаевтың, ғылыми жетекшім С.Айсағалиевтің, проректор З.Мансұровтың, декандар Қ.Қасымов, М.Сағитов, Е.Рахимов, Н.Данаев, Ш.Смағұловтың, профессорлар М.Орынбасаров, Қ.Қабдықайыров, Т.Ахметов, А.Құсайыновтың үміттерін ақтау үшін оқытушылық қызметке айрықша ықыласпен кірісіп, содан бері өскелең жастарға сапалы білім, саналы тәрбие беруге тырысып келемін.

Мен өмірде жақсы адамдармен қызметтес болдым, өзімді бақытты санаймын. Жоғарыда аттары аталған әртүрлі факультеттерде қызмет атқарған ардақты ағаларымның арқасында ұс-

таздық қызметпен қатар, лауазымды қызметтердің тізгінін де ұстадым. Жастарға үлгі, жанашыр, қамқоршы, ақылшы бола білген олардан көп нәрсе үйрендім, өстім, өндім.

Құрылымдық өзгерістерге байланысты Басқару теориясы, ЭЕМ мен кибернетиканы математикалық жабдықтау, Информатика, Дифференциалдық теңдеулер және басқару теориясы кафедраларының аға оқытушысы, университеттің инспекция (оқу бөлімі) бастығы, екі дүркін – механика-математика факультеті деканының орынбасары, көп жылдар Ақпараттық жүйелер кафедрасы меңгерушісінің оқу-әдістемелік және тәрбие жұмысы жөніндегі орынбасары міндеттерін атқардым.

Оқытушылықпен қатар, академик, т.ғ.д., профессор С.Айсағалиевтің жетекшілігімен шешімін тапқан ғылыми жобаларды жүзеге асыруға атсалысып, үзбей халықаралық, республикалық ғылыми-практикалық және оқу-әдістемелік конференцияларға қатысып, басқарудың математикалық теориясы мен информатика және есептеу техникасын қолдану саласы бойынша 100-ден аса ғылыми жұмыс жарияладым. Қазақтілді орта мектептердің 5-ші, 6-шы, 8-ші және 11-сынып оқушыларына арналған «Информатика» оқулығы мен осы пән бойынша жазылған әдістемелік құралдардың авторларының бірімін.

Көп жылдар бойы Қазақтың Әл-Фараби атындағы ұлттық университеті қызметкерлерінің «Парасат» көсіподағы комитетінің тұрғын үй-тұрмыстық комиссиясын басқарған кезде оқу орнының 85 оқытушы-профессоры мен қызметкерлерінің құжаттарын реттеп, «Отырар» жастар тұрғын үй кешені арқылы заманауи кең, жарқын пәтерлер алуына көп тер төгіп, әріптестерімнің алғысына бөлендім.

Бүгінгі күні механика-математика факультетінің аға куратор-эдвайзері, мектеп оқушыларын кәсіби-бағыттау жұмыстары үшін жауап беремін. Әлі де факультеттің

Факультет қабырғасында өзім құрған Қ.Аманжолов атындағы әдеби-шығармашылық бірлестік пен «Атамекен патриоттары» рухани-қоғамдық ұйымының жетекшісімін және ұзақ жылдар авторлық «Мехматтағы музыкалық кештер» жобамды жүргізіп келемін. Осы құрылымдар аясында университеттің судент жастары мен қызметкерлерінің ақын-жазушылармен, өнер мен мәдениет, қоғам және мемлекет қайраткерлерімен, театр, кино актерлерімен, музыкалық ұжымдар мен жеке орындаушылармен өткізілген жүздеген шығармашылық кездесулерін ұйымдастырдым.

Табанды ғылыми-педагогтық еңбегім еленіп, бірнеше мерейтойлық медальдармен, көптеген мақтау қағаздарымен марапатталдым. Солардың ішіндегі маған ең ыстығы студент жастар өздері қалап, ұсынып, тәрбиеші-ұстаздар арасынан бірінші болып маған берген университет студенттері мен магистранттарының «Сұңқар» кәсіби одағының мерейтойлық медалі екенін жасыра алмаймын.

ҚазҰУ қабырғасында ұзақ жылдар ұстаздық етіп, мыңдаған студентті оқыттым. Ұстаздық тағылымымнан нәр алған шәкірттерім де халық мүддесіне, ел тағдырына қатысты қастерлі істердің басы-қасында, түрлі салада тер төгуде. Арасында мемлекет қайраткерлері, ғылым докторлары, академиктер де бар. Көбі жоғары оқу орындарында, орта мектепте мехматта алған ұлағатын өскелең ұрпаққа ұластырып, көңіліме қуаныш ұялатып жүр. Мен үздік студенттеріммен мақтанамын, олардың арқасында менің де еңбегімнің мәртебесі асқақтай түспек.

ҚазҰУ ұжымын, университеттен білім алып шыққан барлық шәкірттерімді қара шаңырақ оқу ордасының 90 жылдық тойымен шын жүректен құттықтаймын. Еліміздегі ең үздік білім ошағының мерейі әрдайым үстем болып, жастарға заманауи озық білім беру ісінде үнемі алғы шептен көрінейік.

Болат ӘБЕНОВ,
Есептеу ғылымдары және статистика кафедрасының аға оқытушысы

Университетіміздің 90 жылдық мерейтойы аясында қазақтың біртуар өнерпазы Кенен Әзірбаевтың 140 жылдығына орай, Әл-Фараби кітапхана-сында «Кенен мұрасы – халық қазынасы» атты іс-шара өтті.

Бұл іс-шараға ҚР мәдениет қайраткері, ақынның қызы, Жамбыл және Алматы облыстарының құрметті азаматы, зейнеткер ұстаз Төрткен Кененқызы, кенже қызы Ақбілек Кененқызы, жиені Баян Жұрынова, Қордай аудандық Кенен Әзірбаев әдеби-мемориалдық музейінің директоры Алмабек Аманкелдіұлы, музей әдіскері, немересі Мұрат Көркемжанұлы, немере келіні Гүлайша Сапарқызы, кенентанушы, филология ғылымының кандидаты Айгүл Жақсылыққызы, халықаралық және республикалық конкурстардың лауреаты, Жамбыл атындағы филармонияның жеке дауыстағы әншісі Біржан Бәзілжанов қатысты.

Кеш қонақтары қазақтың ақыны туралы ерекше қызықты әңгімелер айтып, естелігімен бөлісті. Алғашқы сөз асылдың сынығы, ақынның қызы Төрткен апамызға берілді. Төрткен Кененқызы өнегелі әкеге ұқсауға тырысып өскенін әңгімелеп берді.

Кенен Әзірбаев 1884 жылы 19 маусымда қазіргі Алматы облысының Жамбыл ауданы Мөтібұлақ ауылында дүниеге келген. Әкесі Әзірбай, шешесі Ұлдар да әнші, домбырашы болған. Әр жырды әуелі ата-анасынан үйренген Кенен 11 жасынан домбыраға қосылып, өлең, ән шығара бастаған. Оның әншілік, композиторлық болашағына әнші-жыршылардың, домбырашы-күйшілердің

Кенен мұрасы – халық қазынасы

әсері зор болды. Әсіресе Жамбыл, Сарыбас, Балуан Шолақ, Шашубай сынды белгілі әнші-ақын, композиторлардан үлгі-өнеге алған. Қазақ, қырғыз арасындағы белгілі жиындарға қатысып, айтысқа түскен, ән сайысына араласқан. Ұлы Отан соғысы жылдарында мәдени-үгіт бригадасын құрып, ел аралап, халқымыздан шыққан батыр ұл-қыздарымыздың ерлігін, жеңісін жырлады. «Біз жеңеміз», «Сүйгенім-ай, күйгенім-ай», «Төрт батыр» сияқты көптеген өлең, жырлар шығарды. 50-70 жылдары бейбіт өмірді, республика жетістіктерін, замандастарын бейнелейтін өлең, терме, толғау-дастандарды жазды.

Кенен Әзірбаев – ақындық, сазгерлік, жыршылық өнерімен қайраткер дәрежесіне көтерілген өз заманының танымал тұлғаларының бірі. Сондай-ақ қазақ өнеріндегі сал-серілік және айтыскерлік дәстүрді үзбей, XX ғасырдың 70-жылдарына дейін жеткізген өнерпаз. Ел ішінде әнім қалсын деп жасынан армандаған Кенен Әзірбаевтың артына қалдырған баға жетпес асыл мұрасы – он жеті дастан, жүз елу ән, оннан аса айтыс, мыңға тарта өлең және қолжазбалары бар. Ақын-композитордың «Бозторғай», «Көкшолақ», «Базар-Назар», тағы басқа әндері халық сүйіп айтатын мәңгілік рухани қазынаға айналған.

Абыз ақын 1976 жылғы 12 сәуірде Жамбыл облысының

Қордай ауданында, сол кездегі «Киров» колхозында, қазіргі Кенен ауылында 92 жасында қайтыс болды.

Сөзін қорыта келе, Төрткен Кененқызы Іле ауданындағы Покровка ауылына Кенен Әзірбаев атамyzдың аты беріліп, «Кенен ауылы» атанғанын хабарлап, ата-анаға деген перзенттік махаббаттан туындаған «Әке рухына тағзым» естелік-эссесін кітапхана қорына табыстады. Бұл кітапта тоқсан жастың төрінде де домбырасын серік еткен Кенен атамyzдың дос-жаран, ағайын-туыс арасындағы, яғни ақынның қалыпты өміріндегі болмыс-бітімі кеңінен әңгімеленеді. Біртуар тұлғаның былайғы жұртқа беймәлім отбасы, ошақ қасындағы тұрмыс-тіршілігі, мінез-құлқы, қарым-қатынасы жан-жақты баяндалады.

Апамyzдың сөзін жалғап,

Ақбілек Кененқызы мен Баян Тасығанқызы оқырмандардың қойған сұрақтарына жауап беріп, қызықты әрі әсерлі сұхбат құрды. Баян Тасығанқызы кітапхана қорына өзінің анасы Төрткен Кененқызы жайлы жазылған «Өнегелі өмір өрнектері» әңгіме, естелігі мен ой-толғамын тарту етті. Бұл естелік кітапта Төрткен апамyzдың үлгі-өнегеге толы ғұмыр жолының әке өнерімен астасқаны, есімінің қазақтың ырымына сай қойылғаны жайлы айтылған.

Кездесу барысында Кенен ауылында орналасқан Қордай аудандық Кенен Әзірбаев әдеби-мемориалдық музейінің директоры Алмабек Аманкелдіұлы музейдің тыныс-тіршілігі, жәдігерлерімен таныстырып, оқырманға ақын жайлы әртүрлі тақырыптағы кітапшаларды, Кенен Әзірбаевтың және қызы

Төрткеннің орындауындағы үн-таспаларды табыстады.

Музей әдіскері Мұрат Көркемжанұлы ақынның өмір жолы мен шығармашылығына арналған «Ғасырында бір келер қазағымның бұлбұлы» фото-көрмесімен таныстырды. Көрмемен таныса келе, ақынға Ахмет Жұбановтың домбыра сыйлағанын, қазақтың әйгілі күйші-композиторы, дирижер, домбырашы, Қазақ КСР халық әртісі, КСРО халық әртісі, Халық Қаһарманы Нұрғиса Тілендиевтің атамyzға жиен екенін білдік.

Мұрат Көркемжанұлы сөз соңында кітапхана қорына әкесі Бақытжан Кененұлының «Ұлы дала жыршысы» атты Кенен Әзірбаев жайлы монографиялық ой-толғау, эссе, пікірлер кітабын сыйлады. Бұл кітапта Кенен ақынның өскен ортасы, өмірі, отбасы жайлы көпке беймәлім мағлұматтар жазылған.

Кітапхана қызметкерлері ақынның өмірбаяны, шығармалары және ақын туралы жарық көрген «Кенен Әзірбаев – ақын, әнші, композитор», «Кенен мұрасы» деп аталатын екі бөлімді кітап пен мерзімді басылымдардан тұратын көрмемен таныстырды. Бұл кеште ақынға арналған деректі фильм, слайдтар көрсетіліп, ақынның өз даусымен шырқаған әндері қойылды.

Іс-шара соңында кітапхана ұжымы атынан Ақпараттық қызмет басқармасының басшысы Ақмарал Аманкелдіқызы қазақтың ақыны Кенен атамyzдың ұрпақтарына сыйлықтар табыстап, музей қызметкерлеріне, зерттеушілерге және әншілерге шығармашылық табыс тілеп, алғыс хаттар берді.

Мәдина ОСПАНОВА,
Әл-Фараби атындағы кітапхананың бас кітапханашы-менеджері

2011 жылы Біріккен Ұлттар Ұйымының Қоршаған ортаны қорғау бағдарламасы пластмассаларды, соның ішінде микро-және макропластикті жаңадан пайда болған экологиялық мәселе ретінде анықтады. Зерттеу әлі салыстырмалы түрде, өйткені пластмассаға байланысты мәселелер әлі толық анықталмаған. Қазіргі зерттеулер олардың шағын өлшеміне қарамастан, микро- және макропластиктердің үлкен мәселе туғызатынын көрсетеді.

Соңғы уақытта су ортасындағы микро- және макропластикалық ластануды зерттеуге көп ғылыми күш жұмсалды. Мысалы, мақалалардың көпшілігі теңіз ортасының пластикалық ластану тақырыбын зерттеуге бағытталған, ал тұщы су жүйелерінің жайы әлі де қарастырылмаған. Осылайша тұщы су экожүйесінен табылған микропластик олардың токсикалық әсері төмен деп саналған жағдайдың өзінде су биотасын ластап, физикалық зақым келтіруі және қоректік тізбекке енуі мүмкін. Жүйелі зерттеулер қалыптасқаннан

Марқакөлді зерттеу мәселесі өзекті

бері Солтүстік Америка, Оңтүстік Америка, Еуропа, Азия және Африкадағы түрлі көлемдегі көлдерде микро- және макропластикалық ластану анықталды. Қазір суқоймаларда, әсіресе маңайында тұрақты халық тұрмайтын шалғай көлдердегі пластикалық ластану туралы дерек іс жүзінде жоқ. Мұндай жағдайларда микро-және макропластика жауын-шашын арқылы тіпті алыстағы қорғалатын аймақтарға да ене алады.

Қазақстанда антропогендік әсерге тікелей ұшыраған және шартты түрде бұзылмаған, бірақ соған қарамастан, микро-және макропластикпен ластануға осал, түрлі көлемдегі биік таулы көлдер бар. Осы уақытқа дейін әдебиеттерде жалпы Қазақстанның жерүсті суларында, соның ішінде бірегей Марқакөл көлінің микро- және макропластиктердің мөлшері туралы деректер болмаған. Ғылыми басылымдар санының көбейгеніне қарамастан, мәселенің бұл жағы біздің елде толық зерттелмеген. Осыған байланысты тұщы су экожүйелерінің пластикалық ластану дәрежесі мен көлемін түсінуді жақсарту үшін бұл тәжірибелік

жұмыс судың сапасын бағалауды, морфометриялық сипаттамаларды жаңартуды, сондай-ақ микро- және макропластикалық заттардың құрамын анықтауды қамтитын ғылыми жұмыстардың кешенін орындауды қамтиды.

Зерттеудің негізгі мақсаты – Марқакөл көлінің су экожүйесіндегі микро- және макропластикалық заттардың мөлшерін, кеңістікте таралуын және өзгергіштігін анықтау арқылы қажетті білім деңгейіне қол жеткізу.

Бұл зерттеулер еліміздегі алғашқы зерттеу жұмыстарының бірі. Осындай мәселелерге байланысты ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігінің

Ғылым комитеті АР 14870595 гранттық қаржыландыру негізінде «Марқакөл көлінің су ортасының жай-күйінің мониторингі және микро- және макропластикпен ластану деңгейін бағалау» гранттық жобасы аясында «География және су қауіпсіздігі» АҚ, Гидрохимия және экологиялық токсикология зертханасы қызметкерлерімен далалық ғылыми-зерттеу жұмыстары барысында жергілікті тұрғындар және Марқакөл резерват қызметкерлерімен кездесіп, түсіндіру жұмыстары жүргізілді. Сонымен қатар тұрғындарға көлдің маңызы және туристік мақсатта дұрыс пайдалану қажеттілігі жайында ұсыныстар айтылды.

Мұндай шара Марқакөл көлінің антропогендік әсерден ластанудың алдын алуға көмектеседі.

Сонымен қатар еліміздің жауһар жерлерін сақтаудың өзектілігі туралы жас жеткіншектермен әңгіме-сұхбат жүргіздік. Олардың ойын біліп, қоршаған орта байлығын қорғау жайында тұшымды талқы болды. Туған жерге деген сүйіспеншілік, табиғатқа қамқорлық көрсету керек екені айтылды. Біз өзіміздің іс-әрекеттеріміз арқылы жас буынға үлгі болуға тиіспіз. Шара соңында балаларға сыйлық таратылды.

Алдағы уақытта Мемлекет басшысы мұрындық болған «Таза Қазақстан» экологиялық акциясы негізінде жергілікті тұрғындармен бірге Марқакөл жағалау аймағын және көл бетін пластиктен тазалау жұмыстары жоспарлануда. Елімізде осындай акциялар жиі ұйымдастырылса әрі әр азамат табиғатымызға бейжай қарамай атсалысуы міндетті.

Келер ұрпаққа табиғи жауһарларымызды таза, көркем жағдайда қалдыру – сіз бен бізге аманат.

Азамат МАДИБЕКОВ,
Метеорология және гидрология кафедрасының қауымдастырылған профессоры, PhD

Факультет чествовал своих выпускников-юбиларов

Недавно факультет востоковедения чествовал своих выпускников-юбиларов. Данное мероприятие было приурочено к 90-летию юбилею КазНУ им. Аль-Фараби, 35-летию юбилею со дня образования факультета востоковедения, а также 30-и, 20-и и 10-летию юбилею со дня окончания вуза выпускников факультета.

На юбилейном мероприятии присутствовали и выступили с приветственным словом чрезвычайный и полномочный посол Республики Казахстан в Китайской Народной Республике и Корейской Народно-Демократической Республике Нурышев Шахрат Шакизатулы, посол Республики Казахстан в Исламской Республике Иран Оналбаев Онталап Серікбайулы, чрезвычайный и полномочный посол Республики Казахстан в Монголии Койшыбаев Габит Бейбитулы, чрезвычайный и полномочный посол Республики Казахстан в государстве Катар и Бахрейн Исагалиев Арман Кайратулы, генеральный директор Исламской организации по продовольственной безопасности Арын Берика Сакбайулы, постоянный представитель Республики

Казахстан при секретариате Шанхайской организации сотрудничества Аккошкар Нурлан Советулы, член Национальной комиссии по делам женщин, семьи и демографии при Президенте РК, член общественной палаты Мажилиса РК Кожалы Тогжан Бакытжанкызы, председатель Дипломатического сообщества Республики Казахстан Нарысов Серик Жуматайулы и другие выпускники факультета – известные ученые и общественные деятели.

Мероприятие посетили такие известные ученые – преподаватели, стоявшие у истоков становления востоковедческой науки в нашей стране, как д.и.н., профессор

Клара Шайсултановна Хафизова, д.и.н., профессор Нуржамал Абдразаковна Алдабек и др. В ходе мероприятия выпускники вручили памятные подарки своим учителям. Выпускники, отмечающие 30 лет со дня окончания вуза также вручили 7-и лучшим студентам факультета денежные вознаграждения. После официальной части мероприятия гости факультета посетили Музея Востока и угощались фуршетом, накрытым кафедрой китаеведения специально для этого праздника.

Фатимабиби ДАУЛЕТ,
профессор кафедры китаеведения факультета востоковедения

Как выжить в мире успешного успеха и поверить в себя

Недавно в стенах Назарбаев Университета состоялась ежегодная встреча победителей программ Научно-образовательного фонда Шахмардана Есенова, на которую была приглашена в качестве спикера преподаватель и докторант кафедры математического и компьютерного моделирования Юлия Сабирова.

Юлия выступила с докладом на тему «Как выжить в мире успешного успеха и поверить в себя». Выступление затронуло актуальную в современном конкурентном мире тему успешного успеха, когда у людей создается когнитивное искажение о собственной несостоятельности в сравнении с блестящим успехом окружающих. Действительно, в эпоху развития социальных сетей трансляция исключительных достижений подрывает веру отдельных ребят в собственные силы, или, наоборот, в погоне за иллюзорной идеальной версией себя приводит к неразумным переработкам и выгоранию, как физическому, так и

психоэмоциональному. Спикер поделилась примерами из собственной жизни, а также привела практические рекомендации, как на пути к лучшей версии себя не сравнивать с другими, сохранять эффективность в работе без потери эффективности. Среди прочих Юлия отметила важность грамотного тайм-менеджмента, качественного питания, сна, наличие отдыха, важность экологичного окружения, наличие физических нагрузок и изучение психологии.

Миссией фонда Шахмардана Есенова является развитие интеллектуального потенциала Казахстана. Ежегодные встречи победителей проводятся с целью налаживания и укрепления связей между бенефициарами фонда, обмена новостями и создания новых коллабораций.

Роза САБИРОВА,
преподаватель кафедры математического и компьютерного моделирования

На факультете химии и химической технологии Казахского национального университета им. Аль-Фараби в 2021 учебном году была введена новая образовательная программа «6В07204 – Пищевая химия и технология». Образовательная программа составлена с учетом современных тенденций развития пищевой отрасли в Казахстане и ее выпускники будут востребованы на рынке труда.

Студенты посетили завод Eurasian Food Corporation

В соответствии с ОП студенты изучают состав пищевых продуктов, химию пищевых ингредиентов, их взаимодействие, химические и ферментативные изменения при производстве пищевых продуктов, технологические процессы, способы хранения и упаковки пищевых продуктов, анализ пищевых продуктов, промышленную экономику и экологию. Выпускники ОП «Пищевая химия и технология» будут подготовлены работать химиками-технологами, химиками-инженерами на предприятиях пищевой промышленности РК. Поэтому очень важно для студентов понимание работы больших предприятий пищевой отрасли. Студенты проходят производственную практику на местных заводах и фабриках, таких как производственная компания Raimbek Bottlers, кондитерское предприятие АО «ЛОТТЕ Рахат» и др. Кроме того, проходят ознакомительные экскурсии на пищевых предприятиях.

Холдинг Eurasian Foods Corporation – одно из ведущих и значимых предприятий пищевой промышленности Казахстана и стран Центральной Азии, признанный лидер республики среди производителей масложировой продукции, отвечающей

самым высоким мировым стандартам, с объемом производства более 150 000 тонн в год. Здесь производится растительное масло «Шедевр», различные сорта сливочного масла, майонезов, кетчупов, соусов. Студенты с интересом прослушали лекцию по производству подсолнечного масла начальника цеха рафинации Несипхановой Н., ознакомились с цехом рафинации масел, лабораторией физико-химического анализа, цехом упаковки продуктов и работой инновационной лаборатории по разработке новой продукции.

Студенты усвоили на практике, какими навыками и компетенциями они должны обладать для работы на таких производствах, какие требования будут предъявлять к ним работодатели после окончания вуза. Такие экскурсии полезны для понимания масштабов производства, помогают увидеть технологию, аппараты и оборудования на практике, задать вопросы производственникам чтобы прояснить некоторые теоретические и практические вопросы.

Акбота АДІЛЬБЕКОВА,
доцент кафедры аналитической, коллоидной химии и ТРЭ

Forum on Theories and Current Issue in Translation Studies

In the second term Faculty of Philology organized a symposium "Exploring Translation: Insights and Practices" as part of the celebrations of the 90th anniversary of Al-Farabi Kazakh National University.

Hosted by the Department of Foreign Languages and Translation Studies, the event aimed to foster intellectual discussion among linguists, philologists and translators, bringing together faculty, doctoral students and undergraduates to explore current challenges and innovations in the field.

Dr. Asel Bayeli, a candidate in philological sciences, skillfully moderated the event with assistance from the first-year

doctoral students U.Bailiyeva, A.Muratova, and M. Khassanova. Each presenter succinctly shared their research findings, sparking engaging conversations among participants. The moderator's opening remarks set the tone for a series of insightful discussions, featuring distinguished speakers who captivated the audience with eight-minute presentations. The speakers were Pr. L. Musaly, Dr. A. Alpysbaeva, I. Azimbayeva, R. Torekhanova, A. Stambeckova. All of them gave very informative and interesting presentations on a wide range of topics on the on pertinent issues in the current state of translation studies in Kazakhstan and abroad. Professor L. Musaly gave talk on the topic "History and Future of Artistic Translation", Dr. Aigul Alpysbaeva delved into the "Modern Kazakh Translation Industry," ex-

amining the transformative impact of globalization and digital technologies on future translation practices, I. Azimbayeva in her presentation "Abai Kunanbayev's Legacy," highlighted the challenges of translating cultural nuances across linguistic boundaries and emphasizing effective intercultural communication in the contemporary science of translation studies, R. Torekhanova spoke on an interesting topic "Representation of Gender Differences in Language and Translation," devoted to the questions of gender linguistics and gender interactions, A. Stambeckova concluded the discussion with a presentation on the "Challenges of Translating Slang from English to Russian and Kazakh Languages in Fiction," paying homage to the complexities of linguistic adaptation and cultural localization.

The symposium showcased the commitment of the Faculty of Philology of KazNU to interdisciplinary dialogue and academic excellence in translation studies. It underscored the crucial role of translation scholars in bridging linguistic and cultural gaps, emphasizing the need for ongoing collaboration to advance translation as both an art and a science. Hosted at 71 Al-Farabi Avenue in Almaty, the event encouraged attendees to explore future events and continue their conversations by contacting the provided number at (+8 747 43126 55). Participants left the event with renewed enthusiasm for their academic pursuits and a wealth of ideas to ponder.

A. BAYELI,
Department of Foreign Languages and Translation Studies, Candidate of philological sciences

Most postgraduate programs require some types of standardized tests for admission, placement, evaluation, and completion of the language course. TOEFL perhaps is the most widely used test for higher education.

Preparation course as a means to improve test score

Its integrative format reflects all four second language skills areas: speaking, listening, reading, and writing. There is a tight cut-off score for this high-stakes exam. The test must be administered strictly in compliance with the instructions in order to uphold basic ethical standards. This is an ethical duty to the test-takers' schools, ETS, and the educational institutions that utilize the test data.

Another ethical issue related to the administration of standardized test is that of offering test preparation courses. There are a lot of articles describing the increasing number and popularity of such courses. Educators and the public have been debating the usefulness of these courses, raising the issue of whether TOEFL preparation courses do improve scores. We are not able to find studies supporting the effectiveness of TOEFL preparation classes and materials but our own research in progress suggests that they have positive impact on test scores.

If you know what is on the test and you teach to it, it is hardly surprising that the

learners get higher scores. Test preparation courses enable test takers to approach the test with the clear understanding of its structure, rules, and response requirements comprising practice on imitated forms or old copies of the test. It is important to distinguish between two types of preparation. The first type is designed to familiarize learners with the item types on the test, the kinds of instructions they will encounter, and give them practice in working within time constraints. As for a computer-based test, the preparation will also include the purpose of this kind of test preparation is to ensure that the learners do not spend time and effort having to work out what they should be doing during the test. This type of preparation reduces the chance that scores will be affected by their unfamiliarity with any aspect of the test. The second kind of test preparation is designed to increase the score of the test taker by instilling test taking techniques that focus upon the test items. As a matter of fact, the exact amount of time you need to start preparing for the TOEFL depends on your level of English, your familiarity with standardized language testing, and your goal score.

Z. MADIYEVA,
Foreign language department teacher

I wish my students success!

My teaching motto is: English is not a science, it is a skill. And all my lessons are aimed to navigate mostly speaking skills. This academic year I was lucky to have political science students. They are highly motivated, active and passionate about learning English students. One of my favorite techniques is holding round table discussions in class and the students were also agreeable to participate in it. In this article I am going to give an account of a round table discussion on the topic "The Sustainable Development Goals (SDGs)".

Nurai Zaitbek: I think goal is about promoting peaceful and inclusive societies, providing access to justice for all and building effective, accountable and inclusive institutions at all levels. Everyone on Earth should be free of fear from all forms of violence and feel safe as they go about their lives whatever their ethnicity, faith or sexual orientation.

Aruzhan Aikimbekova: Poverty remains as one of the most serious challenges of our time. To end poverty, we must adopt a comprehensive approach that addresses its interconnected causes. Quality education is one of the most useful tools in the fight against poverty. Access to healthcare is another fundamental right that cannot be ignored. Ending poverty is not only a moral necessity, but also a strategic investment in a more peaceful, prosperous and sustainable future.

Md. Farhad Hossain Sahib: The 4th Sustainable goal is "Quality Education". Education is the backbone of a nation. Education is indispensable for a nation to achieve the highest level of development and harmony. Unfortunately, many countries around the world still struggle in darkness due to inadequate access to quality education. 59 million children of primary school age are being denied an education and almost 65 million adolescents are without access to secondary school for many different reason. They might not

have the means to pay for their education or there is no school in their neighborhood, they have to take part in vocational or labor activities to bring income into the family. Today's children are tomorrow's future, quality education must be a priority.

Fawzia : Zero Hunger is the second highlighted goal. It is about creating a world free of hunger by 2030. What can we do to help? Everyone can make changes in his/her own life—at home, at work and in the community—by supporting local farmers or markets and making sustainable food choices, supporting good nutrition for all, and fighting food waste. We all want our families to have enough food to eat what is safe and nutritious. A world with zero hunger can positively impact our economies, health, education, equality and social development. It's a key piece of building a better future for everyone. Additionally, with hunger limiting human development, we will not be able to achieve the other sustainable development goals such as education, health and gender equality.

Amirtay Altnay: The third goal focuses on good health and well-being. This goal addresses all major health priorities: reproductive, maternal, newborn, child and adolescent health; communicable and non-communicable diseases; universal

health coverage; and access for all to safe, effective, quality and affordable medicines and vaccines. To ensure healthy lives and promote the well-being of all children, UNICEF has four key asks that encourage all governments to: 1. Strengthen primary healthcare systems to reach every child. 2. Focus on maternal, newborn and child survival, 3. Prioritize child and adolescent health and well-being, including mental health, 4. Support responses to reduce the impact on children and families of natural disasters, complex emergencies and demographic shifts.

Alsuz Azirbekova: The 12th goal which called "Responsible consumption and production" is aimed at ensuring sustainable consumer and production practices. It calls for reducing waste and emissions, improving resource efficiency and reducing pollution. People need to recycle, reuse, reduce, repeat, reproduce and everything that starts with RE. Due to the fact that it is very important to think about other people's consumption which aimed at improving the quality of life of people, reducing the negative impact on the environment and sustainable economic development is specifically significant.

Such discussions instill in students' minds the idea that they should take an active civic position in their lives. In conclusion I would like to emphasize that throughout the whole term my students were active and demonstrated their desire to improve their spoken English skills. I wish them to be successful in all their endeavors.

S. MULDAGALIYEVA,
Foreign languages department teacher

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың шығыстану факультетінде университеттің 90 жылдық және факультеттің 35 жылдық мерейтойына орай, Түлектер күні өтті.

Мерейтойлық шарада шығыстану факультетін әр жылдары тамамдаған белгілі ғалымдар мен қоғам қайраткерлері бас қосты.

Түлектер күніне Қытай Халық Республикасындағы ҚР төтенше және өкілетті елшісі Шахрат Нұрышев, Иран Ислам Республикасындағы ҚР елшісі Оңталап Оңалбаев, Моңғолиядағы ҚР төтенше және өкілетті елшісі Ғабит Қойшыбаев, Катар және Бахрейн елдеріндегі ҚР төтенше және өкілетті елшісі Арман Исағалиев, Азық-түлік қауіпсіздігі жөніндегі Ислам ынтымақтастық ұйымының бас директоры Берік Арын, Шанхай ынтымақтастық ұйымы жанындағы ҚР тұрақты өкілі Нұрлан Аққошқаров, ҚР Президенті жанындағы Әйелдер, отбасы және демография істері жөніндегі ұлттық комиссияның мүшесі, ҚР Парламенті Мәжілісінің қоғамдық палатасының мүшесі Тоғжан Қожалы, ҚР дипломатиялық қоғамдас-

Әсерлі кездесу болды

тығының төрағасы Серік Нарысов жылы лебіздерін білдірді.

Аталмыш шараға еліміздегі шығыстану ғылымының қалыптасуына зор үлес қосқан білікті мамандар – профессор Клара Хафизова, профессор Нұржамал Алдабек және басқа да белгілі ғалымдар қатысты.

Шара аясында түлектер сту-

денттік шақтардағы естеліктерімен бөлісіп, ұстаздарға естелік сыйлықтар тапсырып, үздік студенттерге арнайы шәкіртақылар табыс етті. Жиынның ресми бөлімінен соң қонақтар Шығыс мұражайымен танысты.

Айнұр АҚЫНБАЕВА

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ командасы статистика бойынша II халықаралық студенттік олимпиадада жүлделі 3-орынды иеленді.

Статистика олимпиадасының жүлдегері

Шара (Ресей, Мәскеу) Тәуелсіз мемлекеттер достастығының Мемлекетаралық статистикалық комитетінің ұйымдастыруымен өтті.

Олимпиадаға Әзірбайжан, Беларусь, Қазақстан, Қырғызстан, Ресей, Тәжікстан және Өзбекстаннан 13 команда қатысты. Әртүрлі дағдыларды меңгерген Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ командасы шеберлік пен білгірлік танытып 3-орынды жеңіп алды.

Командаға ҚазҰУ-дың ақпараттық технологиялар факультетінің Жасанды интеллект және Big Data кафедрасының аға оқытушысы Әсел Оспан жетекшілік етті. Құрама командада «Дерек-

тер туралы ғылым» білім беру бағдарламасының 3-курс студенті Диана Таңатар, «Бизнес-аналитика және Big Data» білім беру бағдарламасының 1-курс магистранты Еркебұлан Әлімжан және «Компьютерлік ғылымдар және технологиялар» бағдарламасының 1-курс магистранты Мұрат Болысбек белсенділік танытты.

Статистика бойынша II халықаралық студенттік олимпиада «ТМД статистикасын дамыту» жобасын іске асыру шеңберінде өтті.

Айнұр АҚЫНБАЕВА

Механика кафедрасының бірінші курс докторанттары, «Ғарыштық техника және технологиялары» және «Механика» мамандығының білім алушылары бірлесіп Механика кафедрасының қолдауымен механика-математика факультетінің ауласына ағаш отырғызды.

Игі дәстүр жалғасын тапты

Ағаш егу – сауапты іс. Қоршаған ортаны лас аудан сақтап, қыста қорғаның, жазда сая болатың, тал шыбықтан бәйтерекке айналатың жасыл желек – табиғаттың негізі. Тұрақты дамуға жетудің 17 мақсатының бірі – жер бетіндегі экологиялық жүйелерді қорғау. Механика кафедрасының 1-курс докторанттары А.Ошманова, М.Сапарова, А.Көмекбаев, А.Боранбаева және Сүй Пэньюе педагогикалық практика аясында факультет ауласына ағаш отырғызып, осы мақсатқа жетуде өз үлестерін қосты.

Педагогикалық практика жетекшісі Асылбек Төлепбергеновтің докторант-практиканттары жастарға қазақ халқының «Бір тал кессең, он тал ек», «Атадан мал қалғанша, тал қалсын» де-

ген нақыл сөздерінің мәнін ұғындыра түсті. Осылайша тазалық пен жаңарудың белгісі болған игі дәстүр өз жалғасын тапты.

Динара ЕЛЕУСІЗҚЫЗЫ,
Механика кафедрасының меңгерушісі

Түлектер базасын кеңейтуді ұсынды

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Экономика және бизнес жоғары мектебі Түлектер күнін өткізді. Салтанатты жиынды Экономика және бизнес жоғары мектебінің деканы Лейла Бимендиева құттықтау сөзбен ашып, университетпен үздіксіз байланысы үшін түлектерге алғыс білдірді.

Кездесуде түлектер мен қонақтар Gaudeamus студенттердің халықаралық әнұранын бірге орындады.

Түлектер қауымдастығы кеңесінің отырысында 1989 жылғы экономика факультетінің түлегі Гүлмира Есенгелдиева және 1994 жылғы экономика факультетінің түлегі Илияс Кулиев сөз сөйлеп, университет ұжымына ізгі тілегін арнады. Басқа да түлектер студенттік жылдар туралы естеліктер айтып, тәжірибелерімен бөлісті.

Бизнес-технология кафедрасының атынан Маңғыстау облысындағы «Талап» білім беру орталығының директоры А.С.Мигатова бейнеқұттықтауын жолдады.

Дәстүр бойынша үздік студенттерге атаулы стипендиялар мен әр жылдардағы түлектердің атынан материалдық көмек көрсетілді. Университеттің ғылыми жобаларын қолдау мақсатында 30 студентке арнайы стипендия берілді.

Бизнес-технология кафедрасы мұқтаж студенттерге жалпы сомасы 1 млн теңгені құрайтын «Экономика ғылымының докторы, профессор С.Н.Нысанбаев шәкіртақысын» табыстады.

Кездесу соңында ЭБЖМ де-

каны Лейла Бимендиева түлектер базасын кеңейту, байланыстарды дамыту, шеберлік сыныптары мен көшбасшылық дәрістерді жалғастыру, студенттерге түрлі беделді конкурстарға қатысуға жәрдемдесу, академиялық ұтқырлықты арттыру, нетворкингті дамыту мәселелеріне қатысты нақты ұсыныс-пікірлерін ортаға салды.

Жанар ЖҰМАБЕКОВА,
журналистика факультетінің 1-курс студенті

ҚҰРЫЛТАЙШЫ:
Әл-Фараби атындағы
Қазақ ұлттық университеті

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің
Басқарма Төрағасы – Ректоры
Жансейіт ТҮЙМЕБАЕВ

Ақпарат және коммуникациялар
департаментінің директоры
Қаншайым БАЙДӘУЛЕТ

Бас редактор: Гүлнар ЖҰМАБАЙҚЫЗЫ
Жауапты хатшы-дизайнер: Талғат КІРШІБАЕВ
Тілшілер: Қайыржан ТӨРЕЖАН,
Гүлзат НҰРМОЛДАҚЫЗЫ,
Нұрбек НҰРЖАНҰЛЫ
Фототілші: Марат ЖҮНІСБЕКОВ
Корректор: Күләш ҚАДЫРБАЕВА

МЕКЕНЖАЙЫ:

- 050040, Алматы қ., Әл-Фараби даңғылы, 71, ректорат, 3-қабат, №305, 307 бөлме. Байланыс телефоны: 377-33-30, ішкі: 32-27, 32-28, тікелей: 377-31-48.
- Электронды мекенжай: kaznugazeta@gmail.com
- Газет редакцияның компьютер орталығында теріліп, беттелді. «Everest» баспаханасында басылды.

Кезекші редактор: Гүлзат НҰРМОЛДАҚЫЗЫ

Бағасы келісім бойынша.

Газетке жазылу индексі: 64787

Таралымы – 3000

- Жарияланған мақаладағы автор пікірі редакцияның көзқарасын білдірмейді.
- Редакцияға түскен қолжазба қайтарылмайды, үш компьютерлік беттен асатын материалдар қабылданбайды.
- «Qazaq universitetine» жарияланған мақала көшіріліп басылса, сілтеме жасалуы міндетті.
- Жарнама мәтініне жарнама беруші жауапты.